

अवसरः 1 Occasion, opportunity, time; उत्पन्नावसर-
मर्थित्वम् M. 3; नास्यावसरं दास्यामि Ś. 2; भवद्विरामवसरप्रदानाय
वचांसि नः Śi. 2. 8; विसर्जनं सत्कारः Ś. 7; प्राप्तम् suited to
the occasion M. 1; K. 158; उक्तिभिः Pt. 5. 28. equal
to the occasion; वेदस्यावसरोऽत्र कः Ks. 5. 62 what has
the Veda to do here? -2 (Hence) A fit or proper
opportunity, proper or opportune time; अवसरपठिता
वाणी गुणगणरहितापि शोभते पुंसाम् Subh. Ratn. शशंस सेवावसरं
सुरेभ्यः Ku. 7. 40; अवसरोऽयमात्मानं प्रकाशयितुम् Ś. 1; see
अनवसर also; अवसरोऽपसर्पणीया राजानः Ś. 6. -3 Space,
room, scope; कुमुदेङ्गना मनसि चावसरम् (अलभत) Śi. 9. 41.
-4 Leisure, advantageous position. -5 Introduction.
-6 A kind of संगति q. v. -7 A year. -8 Raining.
-9 Descent. -10 A consultation in private. -Comp.
-काले, -वेलायाम् ind. On a favourable opportunity.

अवसरणम् Removing, causing to move.

अवसर्पः A spy, a secret emissary.

अवसर्पणम् Stepping or going down.

अवसर्पिन a. Stepping down. -णी A long period of
time (with the Jainas); the descending cycle is
divided into six stages (good-good, good, good-bad,
bad-good, bad, bad-bad) according to Hemachandra
it is equal to 2000,000,000,000,000 Sagaras of years.

अवसव्य a. Not left, right (= अपसव्य).

अवसामम् [अवरं साम अचसमा० P. V. 4. 75] A bad
song.

अवसिञ्च 6 P. To sprinkle, bedew, bespatter.

अवसिक्त p. p. Sprinkled; अङ्ग having the limbs
sprinkled.

अवसेकः 1 Sprinkling, bedewing; देशः को नु जलावसे-
कशिथिलः Mk. 3. 12. -2 A disease of the eye.

अवसेकिमः [अवसेकेन निर्वृतः अवसेक-इमन्] A kind of
cake, pulse ground with oil and butter (वटकभेदः).

अवसेचनम् Sprinkling. -2 Water used for sprinkl-
ing; पादं Ms. 4. 151. -3 Bleeding.

अवसुप्त a. Asleep; अथ रात्र्यां व्यतीतायामवसुप्तमनन्तरम्
Rām. 2. 56. 1.

अवसृज् 6 P. 1 To throw or cast down, pour out,
let fall, drop; मयाभिमान्त्रिता पूर्वं कस्मात्त्वमवसृजिता Rām.
7. 56. 23; U. 3. 23; Ms. 1. 8; so सायकान्, बीजम्, वृष्टिम् &c.
-2 To let loose, liberate, dismiss &c. -3 To remit.
-4 To form; create. -5 To place on, throw or cast at.
-6 To leave, give up, abandon; as क्रोधम् वैरम् &c.

अवसर्गः 1 Letting off, relaxation. -2 Non-preven-
tion, allowing one to follow one's inclinations.
-3 Independence.

अवसर्जनम् Liberation; बन्धानामवसर्जनाय Vāj. 12. 64.

अवसृष्ट p. p. Given away, left, abandoned, dis-
missed, let go. अथापि यत्पादनखावसृष्टम् Bhāg. 1. 18. 21.

अवसो 4 P. 1 To finish, accomplish. -2 To destory.
-3 To determine, understand; किमप्यनवसीयमानम् K. 278;
अवासासीच्च वैयासिकीम् (वाणीम्) Malli. -4 (Intrans.) To
fail; be at an end; शक्तिर्ममावस्यति हीनयुद्धे Ki. 16. 17.
-5 To put up (as at an inn). -6 To let loose,
liberate. -7 To draw near, approach. -8 To dwell,
stay. -9 To settle, fix. -10 To stand firm, to persist in.
-11 To know; अवसेयाश्च कार्याणि धर्मेण पुरवासिनाम् Bk. 19.
-12 To get, attain to, reach. -Caus. 1 To cause to be
completed, finish, complete; अथ विधिमेवसाग्य शास्त्रदृष्टम् R.
5. 76. -2 To understand, comprehend; अवसाययितुं क्षमाः
सुखम् Ki. 2. 29.

अवसा Ved. Liberation, release. कथा शृण्वन्नवसामस्य
वेद Rv. 4. 23. 3.

अवसात् m. Ved. A deliverer, liberator; अत्रा युक्तोऽ
वसातारामिच्छात् Rv. 10. 27. 9.

अवसानम् [अव-सो-ल्युट्] 1 Stopping. -2 Conclusion,
termination, cessation, end; दोहावसाने पुनरेव दोग्ध्रीम् R. 2.
23. 45; तच्छिष्याध्ययननिवेदितावसानाम् 1. 95; इत्येतदवसानं कथायाः
M. 5 thus ends the story; विरसे K. 180; आत्मनः सुखा-
वसानेन V. 3 at the sacrifice of; (at the end of comp.)
ending with, terminating at; स चायमङ्गुलीयकदर्शनावसानः
Ś. 7; यत्खलु दुःखावसानमेव दुःखम् K. 328. -3 Death, decease;
अवसानेऽङ्गराजस्य योद्धव्यं भवता किल Ve. 5. 39; मूल्युरुषावसाने
संपदः परमुपतिष्ठन्ति Ś. 6. -4 boundary, limit; विलोकिता
दर्शनीयानामवसानभूमिः K. 124 furthest or highest limit.
-5 (In gram.) The last part of a word or period
(opp. आदि); आदिमध्यावसानेषु यरता यान्ति लाघवम्; अनीकपदाव-
सानं देवादि नाम R. 18. 10 (i. e. देवीनाक) विरामोऽवसानम्,
वर्णानामभावोऽवसानसंज्ञः स्यात् P. I. 4. 110; रवरवसानयोर्विसर्जनीयः
VIII. 3. 15. -6 A pause. -7 The end of a verse, or
the verse itself; एकावसानाद्द्व्यवसाना-ऋक्. -8 A place of
dismounting from a horse. -9 A place (स्थान); resting
place, residence; यमो ददात्यवसानमस्मै Rv. 10. 14. 9. अवसानं
भवत्त्र Mb. 5. 31. 19 दर्श a. looking at one's place of
destination. श्येनो नृचक्षा अवसानदर्शः Av. 7. 41. 1.

अवसानक a. Coming to an end, dying, perishing.

अवसान्य a. Ved. Belonging to the end of a verse;
नमः श्लोकाय चावसान्याय Vāj. 16. 33.

अवसायः [अव-सो-घञ् P. III. 1. 141] 1 Conclusion,
end, termination; destruction; शरवर्षैरवसायमाश्रयाशः Śi. 20.
72. -2 Remainder. -3 Completion. -4 Determination,
resolution, decision, certainty. cf. अथावसायः शेषः स्यात्
समासो निश्चयोऽपि च Medini. -5 One who brings to an
end; अवसायो भविष्यामि दुःखस्यास्य कदा न्वहम्। Bk. 6. 81.

अवसायक a. Destructive; अवघनपात्रिणः शम्भोः सायकै-
रवसायकैः Ki. 15. 37.

अवसायिन a. Residing, dwelling in; cf. अन्त्यावसायिन,